

Третя стаття

1940 - 1950 До репертуару нового театрального сезону входили вистави «Пархоменко», «Машенька», «Державна таємниця», «Весілля в Малинівці», «Устим Кармелюк», «Майська ніч» та інші. Художнім керівником на той час був талановитий театральний діяч О. Борейша, головним режисером театру – Н. Білоконь, директором - Л. Шикідзе. Звістка про те, що почалася війна, наздогнала акторів у дорозі до Знам'янки, де театр мав продовжити гастролі. Не судилося. Певний час театр проводив шефські концерти у військових частинах та організаціях міста. Проте обставини примусили колектив евакуюватися. Останнім ешеленом від'їздили кропивничани з Олександрії на П'ятихатки, звідти - до Ростова. Далі їх шлях проліг до Калача.

Продовжував традиції корифеїв театр і в Туркменії, куди прибув наприкінці 1941 р. З 1 січня 1942 р. театр був прийнятий на Республіканський бюджет Туркменії. Маючи матеріальну підтримку, театр працює над новими постановками, такими як: «Партизани в степах України», «Лиха іскра», «Земля», «Запорожець за Дунаєм» та інші. Свій перший сезон у звільненому Кіровограді, куди театр повернувся назавжди, відкрив 2 липня 1944 р. виставою «Маруся Богуславка».

З приводу капітального ремонту приміщення театру колектив виїздить на довготривалі гастролі до Рязані. Під час гастрольної поїздки Рязанщиною, театр практикував нову форму: запрошення до участі у виставах українського театру народних артистів. На афіші з'явилися прізвища провідних артистів-вокалістів, лауреатів державних премій сопрано М. Литвиненко-Вольгемут та баса – І. Паторжинського. Головним режисером театру був на той час М. Станіславський, режисером М. Донець, які велику увагу приділяли збереженню традицій театру корифеїв, плідно працювали над збагаченням репертуару, над виконанням акторської майстерності колективу. Працюючи пізніше головним режисером, підняв театр на високий щабель у всіх рівнях: драматичному, пісенному, музичному, танцювальному, пластичному тощо.

1950 - 1960 Новим творчим злетом став 1950 р., коли долю театру вирішили гастролі на Закавказзі. Аншлаги в Грозному, Дзауджикау інших містах. Наступні роки були по-справжньому плідними на нові постановки: з'являються одна за однією вистави «У неділю рано зілля копала» за О. Кобилянською, «Пошилися у дурні» М. Кропивницького, «Безталанна» І. Карпенка-Карого, «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці» М. Старицького та інші.

З приходом у колектив В. Мельникова (1956 р.) великою популярністю користувалися вистави «У неділю рано зілля копала» за О. Кобилянською,

«Ніч під Івана Купала» М. Старицького, «Хазяїн» І. Карпенка-Карого. Творче акторське ядро складало такі митці, як: М. Білецький, Л. Тімош, К. Параконьєв, Д. Огіренко, К. Трушицин, О. Сапса і, Є. Лобода, Є. Веховська, Л. Білецька, Я. Лівшиць, Г. Рябовол, В. Божко та інші.

Творчий склад поповнився кваліфікованими здібними акторами:

Ю. Перев'язко, З. Шишова, І. Савицький, М. Панько, Г. Долбін, В. Атаназевич, А. Фабрика, Ф. Чечень, Г. Верещинська, А. Волкова, Є. Біленко та інші.

Театр ім. М. Л. Кропивницького мав змогу тримати паралельні майданчики в місті: клуб заводу «Червона зірка» на 450 місць, клуб гарнізонного будинку офіцерів на 480 місць, клуб авіамістечка на 300 місць та клуб КРЕСа на 250 місць. Завдяки режисерам В. Биковцю, Л. Савицькому, Г. Семенову збільшилась кількість нових постановок, урізноманітнися репертуар театру. В колектив прийшли здібні художники М. Сакевич, А. Лакшин, Є. Білецька.

Заслугове на увагу одна з дієвих форм, що сприяла творчому зростанню колективу театру - огляди творчої молоді театрів України. Цю фору звіту започаткували саме кропивничани. Так, 1952 р. у м. Кіровограді розпочався республіканський огляд, який викликав серед молодих артистів творче піднесення. В огляді, що відбувався в приміщенні театру, брали участь 22 молоді митці. Серед них найбільш вирізнялися: Є. Веховська, Н. Ігнат'єва, З. Німенко, Л. Алексашенко, Є. Єременко, Є. Дзицюк, П. Россіч, І. Карбанова, В. Смичок та інші.

1958 року труп поповнили здібні актори С. Казнадій (Мартинова), І. Савицький, Н. Аكوпова, В. Ковтун, В. Гладенко, які відразу завоювали симпатії глядачів.

До 120-річчя від дня народження М.Старицького театр провів на його честь фестиваль, в якому взяли участь провідні актори українських театрів.

До Кіровограда прибули відомі письменники, поети, композитори, діячі культури і мистецтва. До програми фестивалю були включені вистави: «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці», «Маруся Богуславка», «За двома зайцями», «Майська ніч», «Талан», «Вій», «Не судилось», «Чорноморці».

Учасниками фестивалю стали театри ім. М. Заньковецької, ім. П.Саксаганського, ім. М. Садовського, ім. Т. Шевченка, ім. І.Франка та інші.

1960 - 1970 Театр першим у радянський час дав сценічне життя комедії «Чумаки» І. Карпенка-Карого,

одним із перших поставив комедію «Соло на флейті» І. Микитенка, «Республіку на колесах» Я. Мамонтова, «Думу про Британку» Ю. Яновського. На сцені вперше побачили світло рампи «Замулені джерела» М. Кропивницького, знайдені в Ленінграді, «Хрест життя» М. Старицького.

Театр жив своїм вируючим творчим життям. При художній раді працювали постійні секції: літературно-репертуарна, мистецько-технічна, сприяння художній самодіяльності та народним театрам, по роботі з глядачем, студійної роботи з творчою молоддю. Проводились регулярні заняття з вокалу, техніки мови, хореографії тощо. Було створено 10-місячну школу підготовки керівників самодіяльних драматичних гуртків. Заняття проводили актори і режисери театру, такі як: І. Казнадій, А. Ситник, К. Параконьєв, М. Барський, Г. Линьов та інші.

Кропивничани зберігають традиції корифеїв, звертаючись до класичної спадщини драматургії. Репертуар 1960 – 1970-х років є яскравим свідченням цьому. Найбільшою популярністю серед них користувались вистави «Лиха доля» («Циганка Аза») М. Старицького, «У неділю рано зілля копала» за О. Кобилянською, «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка, «Наталка Полтавка» І. Котляревського, «Замулені джерела» М. Кропивницького, «Безталанна» І. Карпенка-Карого та інші.

Стало традицією залучати до проведення ювілейних заходів творчі колективи міста та області. Наприклад, до 150-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка спільними зусиллями театру і музучилища було створено музичну виставу «Катерина» М. Аркаса та Д. Бобиря. Постановку здійснив режисер театру, заслужений артист України М. Донець.

Колектив театру широко пропагував українське сценічне мистецтво далеко за межами України. Були на гастролях у Росії, Білорусії, Грузії, Вірменії, Азербайджані, Казахстані, Таджикистані, Туркменії, Молдові. Понад сто міст залишилися на скрижалях історії театру.

Для вирішення назрілих питань театр організує для творчого та художньо-адміністративного складу теоретичні семінари, до участі в яких були залучені провідні фахівці з Києва, Одеси, Львова, Москви. Серед них режисери і критики П. Єршов, О. Демідов, доктори філософії та мистецтвознавства М. Єсипенко, В. Недзвідський, П. Дузь та інші. 1968 року колектив побував на гастролях в Башкирії. Акторський склад трупі поповнився молодими фахівцями: В. Зіноватний, В. Трибіненко, А. Ситник, А. Косяченко, В. Попудренко, В. Ярош.

Влітку 1969 р. у повному складі (100 чол.) артистів драми, хору, балету і оркестру театр вісімдесят днів подорожував Кубанню. До Краснодарського краю привезли 11 своїх кращих робіт. Вперше у гастролях взяли участь і

нові актори Г. Рянїчева та П. Гайченко. 1970 року було здійснено постановку «Оборона Буші» М. Старицького та «Вечір водевілів» М. Кропивницького.

1970 - 1980 27 вересня 1970 р. відзначали 125-річчя від дня народження І. Карпенка-Карого.

Саме з цього року започатковано всеукраїнське театральне свято «Вересневі самоцвіти». Вже сорок два роки проходить воно на сцені театру та заповіднику «Хутір Надія»

у день народження видатного драматурга І.Тобілевича (Карпенка-Карого).

У цей же ювілейний рік значно поповнилася театральна трупа. З Дніпропетровського театального училища приїхали В. Дронова, В. Смикова, В. Полив'яна, О. Ігнат'єв, А. Магльований. Уперше запрошені з Олександрійського училища найздібніші випускники - Валентина Макаренко і Валерій Макаренко, Г. Бабенко, Л. Апостолова, В. Зайцев, М. Аксьоненко, Є. Бармін. З інших театрів України прийняті за конкурсом актори В. Трибиненко, В. Дерешеватий, Світлана та Станіслав Можайкіни, С. Недзвецкий, Е. Сінокосова. Запрошено до театру М. Любенка.

У жовтні – листопаді 1973 р. у виставі «Пора жовтого листя» М. Зарудного (постановка І. Казнадія, художник В. Єременко, композитор І. Шамо) виступали народна артистка СРСР Н. Ужвій (Устина Федорівна) і народний артист України В. Дальський (Супрун).

Вистава за п'єсою В. Губарева «Великий чарівник» (постановка В. Суркова, художник І. Олексієнко), яка народилася в ці роки, понад 600 разів виходила на кін.

1974 - 1976 відбувся капітальний ремонт театру, який майже знищив внутрішній інтер'єр.

1980 - 1990 З 1979 р. головним режисером в театрі працює заслужений артист України В. Савченко. Героїчна історія країни і гострі проблеми сучасності визначили його мистецькі пошуки у виставах «Дума про Британку» Ю. Яновського, «Берег» Ю. Бондарєва, «За двома зайцями» і «Талан» М.Старицького, «Поема про Вчителя» І. Драча (про видатного земляка В. Сухомлинського), «Гитарівна» М. Кропивницького

та інші.

1980 року урочисто відсвяткували 140-річчя від дня народження фундатора першого національного українського професійного театру Марка Луковича Кропивницького.

1982 р. відзначили 100-річчя першого професійного театру, яке за рішенням ЮНЕСКО вшановувалось на п'яти континентах. До Кіровограда звідусіль приїхало чимало гостей. Були серед них і митці Малого театру СРСР, з якими кропивничани підписали угоду про творчу співдружність. Станіславці залишили на пам'ять портрети своїх корифеїв: К. Станіславського і В. Немировича-Данченка. До Москви кропивничани повезли дві вистави: «Талан» М. Старицького і «Думу про вчителя» І. Драча, які були гідно відзначені столичною критикою і громадськістю. Про те, що плідно працювали, готуючись до славетного ювілею, свідчать статистичні дані.

За два театральні сезони театр зіграв 1 200 вистав, на яких побувало понад 409 тисяч глядачів. За цей час відбулося вісімнадцять прем'єр.

З 1985 р. театр імені М. Л. Кропивницького очолює О. Натяжний. Його творчості властиві пошуки нових виразних засобів, спроби переосмислення української класичної спадщини, так і зарубіжної драматургії. За весь період роботи в театрі він здійснив 18 постановок. Серед них - «У неділю рано зілля копала» за О. Кобилянською, «Езоп» Г. Фігейредо, «Два клени» Є. Шварца, «Кадриль» А. Сафонова та інші.

Новим творчим піднесенням трупа зобов'язана приходом у театр на посаду директора - художнього керівника і режисера

М. Барського, який здійснив низку постановок класичних творів, таких як: «Наймичка» І. Карпенка-

Карого, «Пошились у дурні», «По ревізії» («Василь Миронович і кумпанія») М. Кропивницького. Репертуар поповнився новими п'єсами класичної спадщини: «Назар Стодоля» Т. Шевченка, «Ніч на Івана Купала» М. Старицького, «Сватання на Гончарівці» Г. Квітки-Основ'яненка в постановці М. Горохова. Підібрався хороший творчий ансамбль, куди увійшли майстри сцени, заслужений артист В. Зіноватний, І. Кравцов, М. Єніна, Л. Охватенко, А. Литвиненко, В. Романенко, В. Алдошин, М. Іванчук.

Успіху музичних вистав («Тітка Чарлея», «Весела вдова», «Сільва», «Маріца» та інші) сприяв талант композитора, оранжувальника і філігранного диригента Н. Нусбаума, під управлінням якого оркестр звучав, як чудовий злагоджений музичний ансамбль.

1990 - 2001 Значною подією 1994 р. в мистецькому житті стала постановка трагедії І. Карпенка-Карого «Сава Чалий» (постановка М. Барського).

1996 року до театру повернувся в статусі художнього керівника заслужений діяч мистецтв України І. Казнадій. Він поставив «Гвалт!!!»

Рятуйте!! Мене...женять» Ф. Крьоца, написав «Думу про незалежність України» (пост. В. Дейнекіна) і вивів на кін «Серенаду кохання» («Перед волею») М. Кропивницького.

З 1998 по 2001 посаду головного режисера обіймав заслужений артист України В. Дейнекін.

Побачили світ такі вистави: «Веселі та комічні пригоди новорічні» В. Алдошина, «Кайдашева сім'я» І. Нечуя - Левицького, «Голландочка» І. Кальмана, «Дайте чоловіка Ніні та Зіні» М. Коляди, «Чума обом родинам вашим» Г. Горіна, «Сто тисяч» І. Карпенка-Карого, «Стережися Лева» Я. Стельмаха, «Сюрпризи медового місяця» В. Канівця, «Дім, де все вшкереберть» А. Портеса, «Новорічні пригоди Золотого ключика» О. Гетьманського, «Рекет опівночі» М. Митровича, «Аладдін» Я. Стельмаха,

«Дами і гусари» О. Фредро, «Не просте, а золоте» В. Орлова, «Боже мій, куди я попав» («Шантрапа») П. Саксаганського, «Не вір очам своїм» Ж. Брикера, М. Ласега, «Доки сонце зійде, роса очі виїсть» М. Кропивницького, «Різдвяна ніч старої діви» Н. Птушкіної, «Дорога до сонця» А. Горіна, Е. Яворського, Є. Унгард «Аделаїда»,

2002 - 2012 2002 року на посаду художнього керівника і директора призначається заслужений діяч мистецтв України М. Ілляшенко.

Побачили світло рампі вперше поставлений «Чмир» М. Кропивницького, ексклюзивне «Бажання екстриму» А. Крима, «Радуйся земле» М. Ілляшенка, «Моя чарівна леді» Б.Шоу, «Тепленьке місце» О. Островського, незабутня «Пісня пісень» В. Красногорова, чарівна «Сільва» І. Кальмана та інші.

У ці роки трупі театру поповнила група талановитих акторів різного віку: подружжя Морозів - Людмила (заслужена артистка України) і Валерій, Олег Топилко, Оксана Заславська, Олександр Притасевич, Людмила Папроцька, згодом – заслужений артист України Микола Ярошенко, заслужений артист України Олександр Ярошенко, Тамара Лаптева.

